Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2021-04-28

RS 2021-0110

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet Innovation som drivkraft - från forskning till nytta (SOU 2020:59)

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Utbildningsdepartementet har genom remiss bjudit in Region Stockholm att yttra sig över betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59).

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Utbildningsdepartementet över betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59).

Regionrådsberedningens motivering

Region Stockholm har bjudits in att yttra sig över utbildningsdepartementets betänkande Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59), rörande en utvecklad struktur för innovationsstöd vid statliga universitet och högskolor.

Högskolor och universitet är centrala aktörer i nyttiggörandet av forskningsbaserad kunskap och en grundläggande del av innovationssystemet. En stark innovationskraft är dessutom centralt i såväl näringslivets som samhällets utveckling, och regionrådsberedningen välkomnar därför utredningens ambitioner att stärka innovationsstödet vid landets högskolor såväl som utredningens förslag att bredda och förtydliga högskolornas nyttjandeuppdrag. Det är även angeläget att kopplingen mellan nyttiggörandeuppdraget och högskolans uppdrag att bedriva utbildning och forskning är fortsatt tydlig och att högskolans uppdrag i alla dess delar utgår från den akademiska friheten.

Regionrådsberedningen välkomnar dessutom utredningens förslag för ett strategiskt arbete med immateriella rättigheter. Ett liknande arbete har redan gjorts på området i Region Stockholm, med utgångspunkt i regionens innovationsstrategi.

Ett stärkt innovationsstöd bör dock inte tillkomma på bekostnad av högskolornas forskningsanslag. Regionrådsberedningen avstyrker därför förslaget att dessa satsningar huvudsakligen ska finansieras genom en omfördelning av högskolornas anslag för forskning och utbildning på forskarnivå, då sådan anslagsminskning riskerar att leda till färre doktorander. En sådan utveckling skulle ha allvarliga konsekvenser för kompetensförsörjningen, inte minst för Region Stockholm då flera stora universitet återfinns inom länet.

Regionrådsberedningen avstyrker även förslaget om att flytta investeringsuppdraget till ett nationellt bolag. Förslaget riskerar att få negativa konsekvenser för befintliga, väletablerade och välfungerande innovationsstödfunktioner vid regionens universitet och högskolor. I förlängningen skulle en sådan förändring hämma huvudstadsregionens innovationsverksamhet och tillväxt.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Sammanfattning av betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59)
Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande den 15 mars 2021
Trafiknämndens protokollsutdrag den 9 mars 2021
Trafikförvaltningens tjänsteutlåtande den 2 mars
Tillväxt- och regionplanenämndens yttrande den 18 mars 2021
Vårdens kunskapsstyrningsnämnds yttrande den 15 mars 2021

Irene Svenonius

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Kristin Blidberg

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-04-09

RS 2021-0110

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet Innovation som drivkraft - från forskning till nytta (SOU 2020:59)

Ärendebeskrivning
Utbildningsdepartementet har genom remiss bjudit in Region Stockholm att yttra sig över betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59).

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Sammanfattning av betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59)
Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande den 15 mars 2021
Trafiknämndens protokollsutdrag den 9 mars 2021
Trafikförvaltningens tjänsteutlåtande den 2 mars
Tillväxt- och regionplanenämndens yttrande den 18 mars 2021
Vårdens kunskapsstyrningsnämnds yttrande den 15 mars 2021

Förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Utbildningsdepartementet över betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59).

Regionledningskontorets förslag och motivering
Sammanfattning
Regeringen utsåg den 24 oktober 2019 en särskild utredare med uppdrag att föreslå en utvecklad struktur för innovationsstödet vid statliga universitet och högskolor (dir. 2019:72). Högskolorna är en viktiga för nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap och en central del av innovationssystemet. Högskolornas del i systemet består bland annat av innovationskontor och holdingbolag.

I betänkandet föreslås bland annat en att det i högskolelagen läggs till att det i högskolornas uppgift ska ingå att verka för att såväl forskningsresultat som andra kunskaper tillkomna vid högskolan kommer till nytta. Vidare framförs förslag om regelbunden uppföljning och utvärdering av högskolornas arbete med nyttiggörande.

Region Stockholm ställer sig positiv till utredningens ambitioner att stärka innovationsstödet vid landets högskolor men avstyrker förslaget att satsningen ska finansieras genom en omfördelning av högskolornas anslag för forskning och utbildning på forskarnivå. Detta då en sådan omfördelning bland annat riskerar att leda till färre doktorander, något som i sin tur kan påverka regionens kompetensförsörjning. Vidare avstyrker Region Stockholm förslaget att flytta det så kallade investeringsuppdraget till ett nationellt bolag då det kan få negativa konsekvenser för befintliga, väletablerade och välfungerande innovationsstödfunktioner vid regionens innovationsstarka universitet.

Bakgrund
Regeringen beslutade den 24 oktober 2019 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att föreslå en utvecklad struktur för innovationsstödet vid statliga universitet och högskolor (dir. 2019:72).

Högskolorna spelar en viktig roll för nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap och är därmed en vital del av innovationssystemet. Högskolornas del i systemet består bland annat av innovationskontor och holdingbolag. Utredningsuppdraget omfattade bland annat att analysera om dagens system med holdingbolag och innovationskontor är ett effektivt och ändamålsenligt sätt för riksdag och regering att stödja och arbeta med innovation, kommersialisering och annat nyttiggörande vid högskolorna. Utredningen anser att de stora variationerna mellan landets högskolor avseende tillgång till innovationsstöd och arbete med nyttiggörande, gör att stödet inte är ändamålsenligt.

Utredningen har också haft i uppdrag att identifiera behov av och lämna förslag till förändringar av innovationsstödet vid universitet och högskolor i syfte att stödet ska vara ändamålsenligt, välfungerande och av lämplig omfattning. Utredningen föreslår en breddad definition av nyttiggörande där högskolorna ska verka för att andra kunskaper än forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta. Vidare föreslås en regelbunden uppföljning och utvärdering av högskolornas arbete med nyttiggörande. Utredningen föreslår också att regeringen ska kunna ge utvidgade

tematiska innovationskontorsuppdrag till minst två högskolor i samverkan, som exempel nämns ett särskilt innovationskontor för Life science.

Vid utredningens uppföljning av högskolornas holdingbolag har en rad förbättringsområden identifierats. I syfte att stärka holdingbolagens förmåga föreslår utredningen därför att högskolor med holdingbolag ska ges i uppdrag att bilda ett konsortium för att förvalta ett gemensamt aktiebolag.

Hälso- och sjukvårdsnämnden, tillväxt- och regionplanenämnden, trafiknämnden samt vårdens kunskapsstyrningsnämnd har beretts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet.

Region Stockholms yttrande till Utbildningsdepartementet över betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59)

Region Stockholm välkomnar utredningens ambitioner om ett utvecklat innovationsstöd vid universitet och högskolor. En stark innovationskraft är en viktig del av näringslivets och samhällets utveckling. Det är också positivt att betänkandet vill se ett ökat fokus på högskolornas roll som innovationsmotor och som aktörer för kompetensförsörjningen i landets regioner.

Region Stockholm ställer sig positiv till förslaget om att högskolornas nyttiggörandeuppdrag breddas och förtydligas. Region Stockholm instämmer i påpekandet att många av de nya lösningar som uppstår sker i samverkan mellan akademi och det omgivande samhället. Det är angeläget att kopplingen mellan nyttiggörandeuppdraget och högskolans uppdrag att bedriva utbildning och forskning är fortsatt tydlig och att högskolans uppdrag i alla dess delar utgår från den akademiska friheten.

Region Stockholm tillstyrker förslaget om regelbunden uppföljning och utvärdering av innovationsstödet men vill betona att då utvärderingar är resurskrävande för både granskare och den som blir granskad är det angeläget att de också leder till den önskade kvalitetsökningen. Region Stockholm ser också att det finns risk för överlappning mellan delar av den föreslagna utvärderingen och utvärderingen av den kliniska forskningen som genomförs inom ramen för det nationella ALF-avtalet.

Förslaget om tematiska innovationskontor är svårt att överblicka i sin nuvarande form. En nationell satsning på ett innovationskontor inom till exempel Life science skulle kunna möta delar av de stora behov av innovationsstöd som finns inom området. Det är viktigt att uppdraget för en sådan satsning betonar bredd, tvärvetenskap och samverkan mellan så väl olika högskolor som andra aktörer.

Region Stockholm avstyrker förslaget att flytta det så kallade investeringsuppdraget till ett nationellt bolag då det riskerar att få negativa konsekvenser för befintliga, väletablerade och välfungerande innovationsstödfunktioner vid regionens innovationsstarka universitet och därmed för huvudstadsregionens innovationsverksamhet och tillväxt.

Region Stockholm välkomnar de föreslagna åtgärderna som syftar till ett strategiskt arbete med immateriella rättigheter. Region Stockholm har med utgångspunkt i Region Stockholms innovationsstrategi tagit fram anvisningar för hur hantering av immateriella tillgångar som uppstår under en anställning i Region Stockholm bör ske.

Region Stockholm avstyrker förslaget att satsningarna huvudsakligen finansieras genom en omfördelning av högskolornas anslag för forskning och utbildning på forskarnivå. Ett minskat anslag riskerar bland annat att leda till färre doktorander. Då Stockholmsregionen har flera stora universitet kan det få allvarliga konsekvenser för regionens kompetensförsörjning.

Ekonomiska konsekvenser
De ekonomiska konsekvenserna av förslagen i betänkandet berör i första hand universitet och högskolor men om deras innovationsstödfunktioner påverkas negativt kan det komma att få indirekta negativa konsekvenser för Stockholmsregionen som helhet.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Clara Hellner
Forsknings- och
innovationsdirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Forskning och Innovation, regionledningskontoret
Hälso- och sjukvårdsnämnden
Vårdens kunskapsstyrningsnämnd
Tillväxt- och regionplanenämnden
Trafiknämnden
Utbildningsdepartementet

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2021-04-09

Sammanfattning

Sverige är ett land som under de senaste 100 åren har gått från att vara ett av Europas fattigare länder, med stor utvandring, till att bli ett av de mest välmående och innovativa och med en relativt sett stor invandring. Drivande bakom den utvecklingen har bland annat varit innovationer och ständig förnyelse. För att behålla vår tätposition måste vi därför som land se till att hela tiden genomföra förändringar som ingen annan har gjort tidigare. Vi måste vara mer innovativa än andra. De svenska högskolorna med sin utbildning och forskning är väsentliga i det arbetet.

Om högskolorna ska fylla den viktiga roll för en hållbar utveckling, som samhället har rätt att förvänta sig, behövs goda villkor för att de i än högre utsträckning ska kunna bidra till nya lösningar som leder till ökad konkurrenskraft, mindre miljöpåverkan och nya jobb. Förutsättningarna för att studenter, forskare och andra medarbetare vid högskolorna ska kunna göra detta ser i dag mycket olika ut. Det finns högskolor där innovationsstödet och högskolornas holdingbolag är välfungerande samtidigt som det finnas andra högskolor där stödet är obefintligt.

För att kunna bibehålla vår tätposition som innovationsland är det därför viktigt att stödet för att nyttiggöra resultat från *forskning och andra kunskaper* tillkomna vid högskolan blir bättre och tillgängligt över hela landet. En central pusselbit är studenters och anställdas inställning till nyttiggörande. En högskola som arbetar brett med attitydpåverkan och utbildning i entreprenörskap kommer också att kunna visa ökad implementering av sin forskning i samhället.

Utredningens uppdrag har sammanfattningsvis varit att analysera olika aspekter av det högskolornas innovationsstöd och att lämna förslag på hur stödet kan förbättras.

Det svenska innovationsstödet vid landets högskolor är fragmenterat

I högskolors uppgifter ingår enligt högskolelagen (1992:1434) att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta. Högskolorna spelar en viktig roll för nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap och är därmed en vital del av innovationssystemet. Högskolornas del i systemet består bland annat av innovationskontor och holdingbolag.

Innovationskontoren är närmast idégivarna

Innovationskontoren tillkom till följd av förslag i 2008 och 2012 års forskningspolitiska propositioner. Resurser tillfördes vid bildandet av kontoren och högskolor med innovationskontor får därefter årligen cirka 107 miljoner kronor i statliga medel för verksamheten. Innovationskontorens organisation, placering och arbetssätt kan variera, men gemensamt för innovationskontoren är att de arbetar inne på högskolan med att fånga upp och utveckla idéer från medarbetare och i vissa fall även studenter. En viktig del av innovationskontorens arbete är att informera om sin egen verksamhet och verka för en mer positiv inställning till nyttiggörande.

I dag finns det totalt 13 innovationskontor och därmed finns det högskolor som saknar eget innovationskontor. De högskolor som saknar egna innovationskontor förväntas i flera fall kunna nyttja närliggande högskolors innovationskontor. Flera av de högskolor som saknar eget innovationskontor har under utredningens framfört att det kan vara svårt att få tillräcklig tillgång till tjänster som erbjuds vid kontoren.

Flera av holdingbolagen arbetar som statliga riskkapitalbolag

Holdingbolag vid universitet och högskolor är statligt helägda bolag som förvaltas av högskolorna. Bolagen äger, förvaltar och säljer aktier i hel- eller delägda bolag vars uppgift är att bedriva forskning och utvecklingsverksamhet för kommersialisering. Holdingbolagen bidrar till att kommersialisera forskningsresultat och idéer och verkar i ett

tidigare investeringsskede än andra finansieringsaktörer. Utöver denna uppgift förmedlar holdingbolagen även uppdragsutbildning, säljer konsulttjänster och äger viss infrastruktur.

De första holdingbolagen bildades 1994 och 1995 i syfte att främja kommersialisering och samverkan med näringslivet och andra aktörer. Ytterligare holdingbolag har därefter tillkommit och i dag finns det 18 bolag vid lika många statliga högskolor. Vid bildandet av respektive bolag har det i regel gjorts kapitaltillskott och under åren har ytterligare kapitaltillskott till holdingbolag skett.

Högskolorna arbetar nära det övriga innovationssystemet

Det offentliga innovationssystemet i Sverige består av en mängd olika aktörer. Utöver de aktörer som befinner sig i eller nära högskolorna finns det även aktörer som forskningsinstitut, inkubatorer och teknikparker. De olika aktörernas ansvarsområden kan vara överlappande och ha stora regionala variationer. Inom hälso- och sjukvården kan överlappen vara särskilt utmanande, särskilt då en idégivare har delad tjänst mellan akademi och region.

Det finns stora brister i stödets ändamålsenlighet och effektivitet

I utredningens direktiv ingick det bland annat att analysera om dagens ordning med holdingbolag och innovationskontor var ändamålsenligt och effektivt. Enligt utredningens analys finns det stora brister både i stödets ändamålsenlighet (görs rätt saker) och effektivitet (görs sakerna på rätt sätt).

Bristfällig uppföljning och utvärdering av innovationskontorens verksamhet

Utredningen anser att de stora variationerna mellan landets högskolor, då det kommer till tillgång till stöd och arbete med nyttiggörande, gör att stödet inte är ändamålsenligt. Det finns i dag högskolor som nästan helt saknar tillgång till professionellt stöd för dess studenter, forskare och andra medarbetare.

En central iakttagelse i utredningen är avsaknaden av uppföljning och utvärdering av högskolornas arbete med nyttiggörande. Den tillgängliga informationen om innovationskontoren visar på stora skillnader ifråga om idéflöde från högskolornas verksamhet. Innovationskontorens effektivitet varierar därmed.

Tre av holdingbolagen står för lejonparten av investeringarna

Holdingbolagen och deras investeringsverksamhet är lättare att följa upp. Även här finns det stora skillnader. Holdingbolagen vid Göteborgs universitet, Lunds universitet och Uppsala universitet står tillsammans för cirka 70 procent av de investeringar som genomförts av holdingbolagen den senaste femårsperioden. Tas dessa holdingbolag bort från statistiken är investeringstakten, både ifråga om belopp och antal investeringar, mer beskedlig. Utredningens bedömning är därför att tillgången till finansiering är bristfällig och ojämn över landet. Övriga statliga aktörer, såsom Almi Företagspartner AB och Almi Invest AB har inte kompenserat för detta, då det inte varit bolagens uppdrag. Resultatet är enligt utredningens mening en konsekvens av en under lång tid förd politik – holdingbolagen har fått uppgifter men inte givits de finansiella förutsättningarna att genomföra uppdragen fullt ut.

Styrningen av holdingbolagen har varit bristfällig

I mars 2020 publicerade Riksrevisionen av granskning av holdingbolagens styrning och förvaltning. Enligt granskningen har regeringen inte har styrt högskolorna så att de har fått rätt förutsättningar för förvaltning av holdingbolagen. Styrningen brister bland annat i uppföljning och kommunikation med högskolorna och holdingbolagen, samt i redovisningen till riksdagen. Få högskolor följer upp uppdragsavtalen med holdingbolagen och flera bolagsstyrelser har varken beslutat om mål eller strategier för verksamheten. Utredningen instämmer i stort med Riksrevisionens analys och föreslår ett flertal åtgärder för att utveckla holdingbolagens styrning och verksamhet.

Risken för överlapp störst inom hälso- och sjukvård

En frågeställning i utredningens direktiv är att analysera om det finns risk för överlapp mellan högskolornas och övrigt innovationsstöd. Utredningen anser att risken är störst inom hälso- och sjukvård där en person kan ha en delad tjänst mellan akademin och regionen.

Utredningen har också studerat forskningsinstitutet RISE och dess arbete med kommersialisering av forskningsresultat. Utredningen gör bedömningen att deras verksamhet inte överlappar innovationskontorens eller holdingbolagens arbete.

Utmaningar med statsstöd finns så snart idén övergår till företagsverksamhet

Inom ramen för arbetet har utredningen även studerat hur det högskolonära stödet för nyttiggörandet förhåller sig till regelverken för statsstöd. Utredningen gör bedömningen att innovationskontorens stöd inte innebär en uppenbar risk för otillåtna statsstöd. Holdingbolagen arbetar med investeringar i företag. Inte heller här har det under utredningens arbete framkommit något som tydligt pekar på att holdingbolagen inom ramen för denna verksamhet utger stöd på sätt som är oförenligt med statsstödsregelverket.

Utredningen har inte studerat övriga innovationsstödjande (som exempelvis teknikparker och inkubatorer) aktörers verksamhet kopplat till statsstöd.

Inom all verksamhet förekommer det såväl finansiella som andra transaktioner som berörs av statsstödsregelverket och det finns många avtal som ingås som på olika sätt tangerar statsstödsfrågor. Ofta berörs frågan om det stöd som ges, ges till en aktör som inte nu bedriver men väl kommer bedriva en företagsverksamhet. Frågor uppkommer ofta relaterat till hanteringen av immateriella rättigheter och överlåtelser av dessa. Sammantaget bedömer utredningen därför att det inom det högskolenära innovationsstödssystemet finns behov av ökad vägledning och styrning avseende statsstödsregelverket. Detta föreslås tas hand om inom ramen för Vinnovas uppdrag, det nybildade Finansieringsbolaget och kompetensstärkningsuppdraget till PRV.

Utredningen föreslår ett utökat innovationsstöd och inrättande av olika stödfunktioner

För att komma tillrätta med bristerna med stödets ändamålsenlighet och effektivitet föreslår utredningen en rad åtgärder. Utgångspunkten är en breddad definition av nyttiggörande där högskolorna ska verka för att andra kunskaper än forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta.

Förslagen kan något förenklat delas in i förslag för innovationsfrämjande verksamhet, förslag för finansiering av projektbolag samt förslag för ökad styrning av och frihet för holdingbolagen. Dessutom föreslår utredningen en rad funktioner som ska stödja högskolornas i arbetet med nyttiggörande och bidra till ökat lärande.

Verksamheten ska följas upp och utvärderas

Som tidigare nämnts har det historiskt saknats en återkommande uppföljning och utvärdering av högskolornas arbete med nyttiggörande. För att komma tillrätta med detta föreslår utredningen att uppföljningen ska ingå i Universitetskanslersämbetet årliga uppföljningar och att utvärderingar ska genomföras vart fjärde år. Utvärderingarna ska utgå från en modell med åtta olika indikatorer och de ska genomföras av Vinnova. Utvärderingen ska bidra till att resultat och effekt av verksamheten vid högskolorna redovisas. Resultatet av nyttiggörandearbetet ska redovisas i forskningspropositionen och därmed ges riksdagen underlag för bedömning av måluppfyllelse inom politikområdet.

De högskolor som bedöms arbeta framgångsrikt med stöd för nyttiggörande kan tilldelas innovationskontor av regeringen efter förslag från Vinnova.

Kraftsamling genom tematiska innovationskontor

Utredningen har dragit slutsatsen att det inom vissa områden synes finnas behov av större insatser för innovationsstöd än som ges i dag. Mot bakgrund av detta föreslås att regeringens ska kunna tilldela utökade innovationskontorsuppdrag till minst två högskolor i sam-

verkan. Dessa ska ha en särskild tematisk inriktning och exempelvis innebära ett särskilt innovationskontor för Life science.

Ökade anslag till innovationskontoren och för verifiering

De högskolor som kvalificerar sig för att ha ett innovationskontor erhåller statliga anslag på 5–20 miljoner kronor. Anslagets storlek beror på högskolans storlek. De tematiska innovationskontoren kan erhålla ytterligare finansiering på minst 25 miljoner kronor per år.

En iakttagelse som utredningen gjort är att en del idéer, särskilt de som är vetenskapligt komplexa, bolagiseras på ett relativt tidigt stadium. En anledning till att så sker är att högskolorna och dess studenter, forskare och andra medarbetare inte har resurser att utveckla idén ytterligare. När den bolagiseras finns det därefter andra stödfunktioner och kapital som kan stödja utvecklingen. Enligt flera högskolors innovationskontor innebär detta ofta att idén aldrig når marknaden eftersom de ligger för långt ifrån den. För att komma tillrätta med detta föreslår utredningen utökade verifieringsmedel (VFT) med 100 miljoner kronor per år.

Olika stödfunktioner som bidrar till lärande

För att säkerställa ett ökande lärande hos högskolorna med dess studenter, forskare och andra medarbetare, föreslår utredningen olika åtgärder som bidrar till ett mer strategiskt arbete med immateriella rättigheter. PRV och Arbetsgivarverket ska båda arbeta för att främja ett lärande inom området och därmed bidra till ett förbättrat skydd av immateriella rättigheter. Samtliga högskolor bör ges i uppdrag att ta fram immaterialrättstrategier.

Utredningen anser att lärande är centralt på alla nivåer och inte minst inom entreprenörskap. För att skapa ett lärande mellan högskolor och för att höja kunskapstillgången om entreprenörskap föreslår utredningen inrättandet av ett nationellt center för entreprenörskap. Centret finansieras genom ett nytt anslag om 20 miljoner kronor per år.

Forskningsråden bör spela en mer aktiv roll för nyttiggörande

De svenska forskningsråden står, enligt SCB, för cirka 13 procent av högskolornas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå. De är därmed viktiga aktörer och deras handlingar får återverkning i det svenska forskarsamhället. Utredningen föreslår därför att forskningsråden och de statliga forskningsstiftelserna ska vidta olika åtgärder för att påverka attityden till nyttiggörande och bidra till att olika hinder uppmärksammas och åtgärdas.

Holdingbolagen som stärkt verktyg för nyttiggörande

Som tidigare nämnts har uppföljningen och styrningen av holdingbolagen var bristfällig. För att komma tillrätta med detta och för att säkerställa att samtliga högskolor ska kunna ha ett eget holdingbolag föreslår utredningen en rad åtgärder. Förslagen innebär ett samhällsuppdrag för holdingbolagen och att de kan användas friare av högskolorna. Samtidigt ställs ökade krav på rapportering. Utredningens förslag innebär också att enskilda holdingbolag inte får bedriva investeringsverksamhet i projektbolag för att utveckla studenters, forskares och andra medarbetares idéer Investeringsverksamheten breddas i stället till fler produkter för finansiering och centraliseras, så att tillgången till finansiering blir mer likvärdig över hela landet. För ändamålet föreslås ett gemensamt Finansieringsbolag bildas, som även tillhandahåller vissa gemensamma stödfunktioner.

Varje högskola ska få ha ett eget holdingbolag och bemyndigas att disponera medel för nyttiggörande

I dag krävs det ett regeringsbeslut för att en högskola ska kunna grunda ett holdingbolag. Utredningen föreslår att varje högskola ska ges möjlighet att bilda holdingbolag om de så önskar och att de därtill ska ges möjlighet att överföra medel till bolagen med vissa begränsningar.

Holdingbolagens verksamhet kommer med utredningens förslag att kunna breddas. Redan i dag kan de inom ramen för nuvarande bestämmelser förmedla uppdragsutbildning (holdingbolaget vid Karlstads universitet är ett bra exempel på detta). Med utredningens

förslag kommer holdingbolagen att kunna disponera större belopp och i väsentligt högre grad än i dag företräda högskolan som juridisk person vid ingåendet avtal med tredje part. Holdingbolagen kommer kunna användas i större utsträckning för att möta olika utbildningsbehov, för att sälja tjänster och vidta andra åtgärder för att nyttiggöra resultat från forskningsverksamhet på kommersiell grund.

För att åtgärda brister i rutiner för återrapportering och riskkapital föreslår utredningen ett gemensamägt aktiebolag

Vid uppföljningen av landets holdingbolag har det framkommit att det finns behov av förbättringar inom flera områden. Det handlar bland annat om att ta fram underlag för enhetlig redovisning och uppföljning hantering av statsstödsregler, immaterialrättsfrågor och att minska risker inom ramen för holdingbolagens så kallade riskkapitalverksamhet. Utredningens bedömning är att såväl högskolor som holdingbolag har ytterst varierande förutsättningar att kunna tillgodose dessa behov. Mot bakgrund av detta föreslår utredningen att högskolor med holdingbolag ska ges i uppdrag att bilda ett konsortium för att förvalta ett gemensamt aktiebolag (Finansieringsbolaget). Till grund för det gemensamma förvaltandet ligger ett aktieägaravtal där regeringen beslutar om viktigare beståndsdelar.

Det gemensamma Finansieringsbolaget ska säkerställa att landets projektbolag erbjuds en bred palett av produkter över hela landet

Endast en handfull av de 18 holdingbolag som är verksamma vid landets högskolor i dag genomför investeringar i projektbolag som uppstått som ett resultat av högskolornas verksamhet. Utredningens sammanställning av investeringsflödena visar att de flesta investeringarna sker av holdingbolagen i Lund, Uppsala och Göteborg. Den analys som utredningen göra visar på att investeringsverksamheten kan förbättras ifråga om likvärdighet över landet och breddas ifråga om vilka finansieringsprodukter som erbjuds.

Utredningens förslag innebär att holdingbolagen ska finnas kvar men ett aktieägaravtal skapas mellan bolagen som innebär grundandet av ett gemensamt koncernbolag, fortsatt kallat Finansieringsbolaget. Finansieringsbesluten sker av Finansieringsbolaget och därmed fattas

inga beslut för så kallade projektbolag av holdingbolagen. Vidare ska Finansieringsbolaget erbjuda en blandning av olika finansieringslösningar, däribland mjuka lån och konvertibler. Det nya bolaget kommer, i likhet med holdingbolagen, att vara ett statligt bolag. Återrapportering ska ske i form av årlig uppföljning i årsredovisning för Finansieringsbolaget och verksamheten ska även ingå i den utvärdering som sker av högskolornas nyttiggörande vart fjärde år. Finansieringsbolaget blir en arena för dialog med regeringskansliet och andra viktiga aktörer för holdingbolagen och tar fram gemensamma rapporteringar och underlag till Vinnova och andra aktörer.

Utredningens förslag skapar strukturer för en mer innovativ högskola

Utredningens konsekvensanalys visar att förslagen kommer att innebära nya arbetssätt för högskolor och tillhörande innovationskontor, för holdingbolag och olika statliga myndigheter. Utredningens förslag kommer att ge högskolorna utökade friheter ifråga om holdingbolagen och deras roll. Förslagen om innovationskontoren och verifieringsmedel innebär vidare att högskolorna som myndighet kommer att tilldelas utökade resurser att arbeta med nyttiggörande. Det i sin tur förväntas bidra till att fler lösningar implementeras och till ökad hållbarhet och förbättrad konkurrenskraft, samt att leda till fler arbetstillfällen. Utredningens implementeringsmodell med fyra trappsteg innebär mer uppföljning och utvärdering, något som i sin tur förväntas bidra till lärande och i förlängningen till förbättrat stöd för nyttiggörande vid landets högskolor.

För regering och riksdag innebär förslagen ökad insyn och väsentligt förbättrade möjligheter till styrning. Det av holdingbolagen gemensamägda Finansieringsbolaget medför en enhetlig rapportering för alla holdingbolag och att finansieringskapital (optioner, lån eller riskkapital) hanteras på samma sätt över hela landet. Med ökade volymer hos en och samma aktör professionaliseras hanteringen av statens kapital. En sammanhållande aktör innebär också att andra organisationer i innovationssystemet lättare vet var de ska vända sig för att komma i kontakt med de projektbolag som uppstår vid svenska högskolor.

Totalt uppgår förslagens kostnader till 340 miljoner kronor per år. 100 miljoner kronor för utökat VFT-stöd, 30 miljoner kronor för

finansieringsinstrument (finansieringsbolaget) och en ökning på 168 miljoner kronor för de nya innovationskontorens verksamhet, fullt utbyggt. Därutöver tillkommer finansieringsbolagets initiala bildande och driftskostnader om 10 miljoner kronor per år, Vinnovas stöd och utvärdering av innovationskontorens verksamhet på 5 miljoner kronor per år samt PRV:s uppdrag om immaterialrättsstöd till högskolorna på 5 miljoner kronor per år. Förslaget om etableringen av ett nytt nationellt centrum för entreprenörskap förväntas medföra en satsning om 20 miljoner kronor per år. I betänkandets konsekvensanalys (kapitel 12) redovisas utredningens förslag för hur anslagen kan omfördelas.

Utbildning
Utbildning

DELEGATIONSBESLUT
2021-03-15

HSN 2021-0402

Beslutande Anna Starbrink

Föredragande Johan Bratt

Hänvisning Beslutet har fattats med stöd av 1.1 i delegationsordningen, HSN 2020-1299.

Ärende **Yttrande över remiss - betänkande Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59)**

Beslut
Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Hälso- och sjukvårdsnämnden antar tf. hälso- och sjukvårdsdirektörens yttrande över Remiss - Betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59) som nämndens yttrande och överlämnar det till regionstyrelsen.

Bakgrund
Rotel I har skickat betänkande Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59) på remiss till hälso- och sjukvårdsnämnden. Nämndens yttrande utgör underlag till regionstyrelsens remissvar till Utbildningsdepartementet.

Sammanfattning av nämndens yttrande
Hälso- och sjukvårdsnämnden har beretts möjlighet att inkomma med yttrande över remiss Betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59).

Nämndens bedömning är, utifrån utredningens betänkande och dess konsekvensanalys, att förslagen i huvudsak berör högskolor och universitet. Nämnden bedömer att delar av förslagen kan stärka regionernas samarbete med högskolor och universitet med avseende på innovation och kompetensförsörjning.

Yttrande och betänkande finns i separata dokument.

Överväganden

Förvaltningen ser positivt på förslaget om ökade statliga anslag för innovationsstöd och att högskolorna tydligare förväntas samarbeta med bland annat regionerna. Förvaltningen ser även positivt på förslaget att högskolornas samarbete med regionerna och deras bidrag till kompetensförsörjning skulle kunna vara ett av fokusområdena för den utvärdering som ska genomföras vart fjärde år.

Förvaltningen instämmer i utredarens riskbeskrivning av den problematik som kan uppstå angående ägare av idéer och innovationer då personer har delad anställning, och framhåller vikten av att regionen har strategier för tydliggörande av immateriella rättigheter.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet bedöms inte innebära några ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Beslutet bedöms inte få konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Beslutet bedöms inte få konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser
Beslutet bedöms inte rendera i några miljökonsekvenser.

Administrativa konsekvenser
Beslutet bedöms inte få några administrativa konsekvenser.

Beslutas på hälso- och sjukvårdsnämndens vägnar

Anna Starbrink

Bilaga 1: Yttrande över Remiss – Betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59) (HSN 2021–0402)

Bilaga 2: Betänkande Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (RS 2021-0110)

Regionstyrelsen

Yttrande över Remiss - Betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59)

Bakgrund
Innovationsstödet för att nyttiggöra resultat från forskning och andra kunskaper tillkomna vid högskolan behöver bli bättre och tillgängligt över hela landet för att stärka Sveriges innovationskraft och därmed landets konkurrenskraft, sysselsättning och ekonomiska utveckling. För närvarande består innovationsstödet vid lärosätena bland annat av holdingbolag och innovationskontor. Utredningens uppdrag var att analysera olika aspekter av högskolornas innovationsstöd och lämna förslag på hur stödet kan förbättras. Utredningens utgångspunkt är att ta fram förslag för hur stödet för nyttiggörande ska förbättras för studenter, doktorander och anställda vid högskolorna.

Utredningen föreslår flera åtgärder för att komma tillrätta med bristerna med stödets ändamålsenlighet och effektivitet. Utgångspunkten är en breddad definition av nyttiggörande där högskolorna ska verka för att andra kunskaper än forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta.

Förslagen kan delas in i
- förslag för innovationsfrämjande verksamhet,
- förslag för finansiering av projektbolag samt
- förslag för ökad styrning av och frihet för holdingbolagen.

Dessutom föreslår utredningen en rad funktioner som ska stödja högskolorna i arbetet med nyttiggörande och bidra till ökat lärande.

I utredningens konsekvensanalys framgår att förslagen kommer att innebära nya arbetssätt för högskolor och tillhörande innovationskontor, för holdingbolag och olika statliga myndigheter. Utredningens förslag kommer att ge högskolorna utökade friheter ifråga om holdingbolagen och deras roll. Förslagen om innovationskontoren och verifieringsmedel innebär att högskolorna som myndighet kommer att tilldelas utökade resurser att arbeta med nyttiggörande. Det i sin tur förväntas bidra till att fler lösningar implementeras och till ökad hållbarhet och förbättrad

konkurrenskraft, samt leda till fler arbetstillfällen. Utredningens implementeringsmodell innebär mer uppföljning och utvärdering, något som i sin tur förväntas bidra till lärande och i förlängningen till förbättrat stöd för nyttiggörande vid landets högskolor.

Utredningen föreslår ökade statliga anslag för innovationsstöd. För regering och riksdag innebär förslagen en ökad insyn och förbättrade möjligheter till styrning.

Konsekvenser för regionerna
I betänkandet finns ett särskilt avsnitt om förväntade konsekvenser för regionerna. I förslagen för implementering förväntas högskolorna spela en aktivare roll än idag i det regionala utvecklingsarbetet och förväntas tydligare samarbeta med bland annat regionerna. Samarbetet mellan högskolor och regioner ingår i den utvärderingsmodell som utredningen föreslår ska ske vart fjärde år. Ett av syftena med utvärderingen är att få ökat fokus på högskolornas roll som innovationsmotor och som regional aktör för kompetensförsörjningen i landets regioner.

Utredaren föreslår att utvärderingen av nyttiggörandearbetet skulle kunna ha olika tematiska fokus. Högskolornas samarbete med regionerna och högskolornas bidrag till kompetensförsörjning inom olika sektorer skulle kunna vara sådana fokus.

Vidare lyfts samarbetet mellan regionerna och högskolorna avseende innovationer inom forskningssjukhusen och hur ALF-medlen skulle kunna nyttjas för innovationer. Utredaren menar att detta är frågor som regionerna själva behöver arbeta med och där Sveriges regioner och kommuner, SKR, borde kunna vara en aktiv aktör.

När det gäller immateriella rättigheter bedömer utredaren att det finns risk för överlapp mellan olika aktörer i systemet, med störst risk inom sjukvård där det finns personer med förenade tjänster mellan region och högskola. Inom högskolan gäller lärarundantaget, men hos regionerna tillfaller immateriella rättigheter arbetsgivaren. Utredningen framhåller vikten av att adressera frågan om lärarundantagets tillämpning för personer vars anställning delas mellan högskolor och regioner eller annan arbetsgivare.

Överväganden
Förvaltningens bedömning är, utifrån utredningens betänkande och dess konsekvensanalys, att förslagen i huvudsak berör högskolor och universitet. Förvaltningen bedömer att delar av förslagen kan stärka regionernas samarbete med högskolor och universitet med avseende på innovation och kompetensförsörjning.

Förvaltningen ser positivt på förslaget om ökade statliga anslag för innovationsstöd och att högskolorna tydligare förväntas samarbeta med bland annat regionerna. Förvaltningen ser även positivt på förslaget att högskolornas samarbete med regionerna och deras bidrag till kompetensförsörjning skulle kunna vara ett av fokusområdena för den utvärdering som ska genomföras vart fjärde år.

Samarbetet mellan högskola och regionen bör även innehålla dialog kring behov och utvecklingsområden som är i särskilt behov av nya lösningar och innovationer.

Förvaltningen instämmer i utredarens riskbeskrivning av den problematik som kan uppstå angående ägare av idéer och innovationer då personer har delad anställning, och framhåller vikten av att regionen har strategier för tydliggörande av immateriella rättigheter.

Förvaltningen vill även framhålla behovet av att högskolornas arbete med nyttiggörande inbegriper underlag för horisontella prioriteringar baserat på till exempel hälsoekonomi. Detta skulle underlätta för regionens arbete med ordnat införande av innovationer för att snabbare kunna utvärdera och bedöma nyttiggörandet utifrån effekter och patientnytta.

Precis som att utredningen föreslår regelbundna utvärderingar av högskolornas nyttiggörande behöver även enskilda innovationer utvärderas utifrån effekter för en allt bättre vård och hälsa i befolkningen. Högskolorna besitter värdefull kompetens för att systematiskt utvärdera nyttan av enskilda innovationer och bör ingå, eller bidra, i arbetet med nyttiggörande.

Region Stockholm
Trafiknämnden

PROTOKOLLSUTDRAG

Nr 3/2021

Sammanträdesdatum
2021-03-09

Datum för justering: 2021-03-09
Datum för anslag: 2021-03-10

Kristoffer Tamsons (M)
Jens Sjöström (S)

---

§ 48

Yttrande över remiss avseende betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59)
(TN 2021-0199)

I ärendet förelåg tjänsteutlåtande daterat den 2 mars 2021 från förvaltningschefen för trafikförvaltningen.

BESLUT

Trafiknämnden beslöt följande.

1. Föreliggande förslag till yttrande godkänns och översänds till regionledningskontoret

2. Paragrafen justeras omedelbart.

EXPEDIERAS TILL

Regionledningskontoret

Vid protokollet
Karoline Sandar

Region Stockholm

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-03-02

Ärende
TN 2021-0199

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Handläggare
Jens Plambeck
08-686 1651
jens.plambeck@sll.se

Trafiknämnden
2021-03-09, punkt 29

Förslag till yttrande avseende Remiss - Betänkandet Innovation som drivkraft - från forskning till nytta (SOU 2020:59)

Ärendebeskrivning

Rotel I har lämnat utredningen om ett utvecklat innovationsstöd vid universitet och högskolors betänkande ”Innovation som drivkraft – från forskning till nytta”, SOU 2020:59, till trafiknämnden för yttrande senast 2021-03-19.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande samt nedanstående underlag.

- Remiss – Betänkandet Innovation som drivkraft -från forskning till nytta (SOU 2020:59), RS 2021-0110, 2021-02-16
- Betänkande av Utredningen om ett utvecklat innovationsstöd vid universitet och högskolor, Innovation som drivkraft – från forskning till nytta, SOU 2020:59, Stockholm 2020.

Förslag till beslut

Förvaltningschefen för trafikförvaltningen föreslår att trafiknämnden beslutar följande:

1. Föreliggande förslag till yttrande godkänns och översänds till regionledningskontoret.
2. Paragrafen omedelbart justeras.

Förslag och motivering

Bakgrund

Regeringen beslutade den 24 oktober 2019 att tillkalla en särskild utredare för att föreslå en utvecklad struktur för innovationsstödet vid statliga universitet och högskolor (dir. 2019:72). Syftet är att innovationsstödet vid lärosätena, som för närvarande bland annat består av holdingbolag och innovationskontor, mer ändamålsenligt ska kunna bidra till att stärka Sveriges innovationskraft och därmed landets konkurrenskraft, sysselsättning och ekonomiska utveckling.

Trafikförvaltningens synpunkter

Region Stockholm arbetar, enligt Innovationsstrategi för Region Stockholm (RS 2019-0672), för regional tillväxt och utveckling i länet och ska bidra till att skapa förutsättningar för att Stockholmsregionen förblir en ledande, innovativ och hållbar tillväxtmotor för hela Sverige.

Trafikförvaltningen stödjer betänkandets förslag om att ”högskolornas uppgift är att verka för att forskningsresultat och andra kunskaper tillkomna vid högskolan kommer till nytta innefattar såväl kommersiellt som icke-kommersiellt nyttiggörande samt att möjligheten till ett framtida nyttiggörande av resultat ska beaktas redan när forskning och utbildning vid högskolan organiseras”.

Trafikförvaltningen stödjer också utredningens förslag om att det ”I högskolornas uppgift ska det ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat och andra kunskaper tillkomna vid högskolan kommer till nytta.”. Trafikförvaltningens erfarenhet är att nytta skapas först när dialog om behov och utmaningar blir gemensamma och förtroenden etableras. Genom förslaget får högskolorna också ansvar för att ta initiativ till samverkan.

Region Stockholm ska, enligt innovationsstrategin, aktivt initiera partnerskap med externa aktörer när detta kan leda till nytta för invånare, patient, närstående, resenär och besökare. Trafiknämnden har valt att prioritera samverkan med högskolor till två parter, dels inom ramen för partnerskapet mellan Region Stockholm och KTH och dels som partner i K2 – Nationellt kunskapscentrum för kollektivtrafikforskning.[1]

[1] *Plan för samverkan för att utveckla kollektivtrafiken i stockholmsregionen*, TN 2020-0243

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-03-02

Ärende
TN 20201-0199

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Trafikförvaltningen stödjer utredningens förslag om att regeringen ska kunna göra särskilda tematiska satsningar. Trafikförvaltningen vill särskilt lyfta behov av att stärka innovationer genom samverkan för att nå ett hållbart transportsystem genom åtgärder för att öka resandet med kollektiva färdmedel, gång och cykel.

Expedieras till

Yttrandet skickas till regionledningskontorets registrator: registrator.rlk@sll.se.

David Lagneholm
Förvaltningschef

Jens Plambeck
Chef Strategisk utveckling

Region Stockholm

Tillväxt- och regionplanenämnden

YTTRANDE ENLIGT DELEGATION
2021-03-18

TRN 2021–0066

Regionstyrelsen

registrator.rlk@sll.se

Yttrande över Betänkandet Innovation som drivkraft - från forskning till nytta (SOU 2020:59)

Region Stockholm har på remiss från Utbildningsdepartementet beretts möjlighet att yttra sig över Betänkandet Innovation som drivkraft - från forskning till nytta (SOU 2020:59). Tillväxt-och regionplanenämnden yttrar sig till regionstyrelsen. Yttrandet utgår från ett samlat regionalt utvecklingsperspektiv utifrån tillväxt-och regionplanenämndens ansvar inom regional fysisk planering och regional utveckling. Detta är ett yttrande enligt delegation eftersom ärendet på grund av den korta svarstiden inte har kunnat beredas för beslut i tillväxt-och regionplanenämnden.

Sammanfattning

Tillväxt- och regionplanenämnden välkomnar regeringens ambition om ett utvecklat innovationsstöd vid universitet och högskolor. Att kunskap och idéer från universiteten kommersialiseras eller nyttiggörs är avgörande för näringslivets och samhällets utveckling. Betänkandet har flera positiva ansatser, så som utökade verifieringsmedel och en breddad definition av nyttiggörande. Det är också positivt att ett av utvärderingens syften är att få ökat fokus på högskolornas roll som innovationsmotorer och som regionala aktörer för kompetensförsörjning i landets regioner.

Tillväxt- och regionplanenämnden vill dock lyfta fram de eventuellt negativa konsekvenserna för befintliga, väletablerade och välfungerande innovationsstödfunktioner vid två av regionens innovationstunga universitet. Betänkandets förslag att förflytta det så kallade investeringsuppdraget till ett nationellt bolag kan få negativa effekter för huvudstadsregionens innovationsverksamhet och tillväxt.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 24 oktober 2019 att tillkalla en särskild utredare för att föreslå en utvecklad struktur för innovationsstödet vid statliga universitet och högskolor (dir. 2019:72). Syftet är att innovationsstödet vid

Region Stockholm
Tillväxt- och regionplaneförvaltningen
Box 22550
104 22 Stockholm

Telefon: 08-123 130 00
E-post: registrator.trf@sll.se
www.sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016

lärosätena, som för närvarande bland annat består av holdingbolag och innovationskontor, mer ändamålsenligt ska kunna bidra till att stärka Sveriges innovationskraft och därmed landets konkurrenskraft, sysselsättning och ekonomiska utveckling.

Synpunkter

Tillväxt- och regionplanenämnden välkomnar utredningens viktiga syfte; att innovationsstödet vid lärosätena mer ändamålsenligt ska kunna bidra till att stärka Sveriges innovationskraft och därmed landets konkurrenskraft, sysselsättning och ekonomiska utveckling. Det går i linje med nämndens uppdrag att ansvara för regional näringslivsutveckling, innovation och företagande.

Tillväxt- och regionplanenämnden instämmer i att innovationsstödet behöver säkerställa att kunskap som uppkommer i högskolans verksamhet på ett ändamålsenligt sätt kan identifieras och kommersialiseras eller nyttiggöras. Region Stockholm arbetar i enlighet med den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050, där en av de regionala prioriteringarna är att stärka strategiska forskningsstråk och innovationsmiljöer. Stockholmsregionens styrkeområden ska ha de bästa förutsättningarna för framstående forskning och innovation och de lärosätesanknutna holdingbolagen utgör viktiga och integrerade delar av de regionala innovationsstödsystemen, tillsammans med lärosätenas innovationskontor, inkubatorer och andra aktörer.

Forskning, innovation och smart specialisering är också en av de fyra strategiska inriktningarna i Stockholmsregionens näringslivs- och tillväxtstrategi som är ute på remiss (TRN 2019-0077-27). Som en konkretisering av den regionala utvecklingsstrategin, RUFS 2050 innefattar Näringslivs- och tillväxtstrategin även Stockholmsregionens forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering.

Tillväxt- och regionplanenämnden konstaterar att betänkandet är ambitiöst och innehåller många förslag som innebär omfattande konsekvenser. Grundtanken om att lärosätena premieras för att arbeta med en kultur som ger goda förutsättningar och incitament för ökat nyttiggörande, är positiv. Att utöka verifieringsmedel kan innebära en ökad möjlighet till marknadsverifiering av projekt från studenter och forskare. Det är också positivt att det föreslås en breddad definition av nyttiggörande.

Tillväxt- och regionplanenämnden konstaterar att betänkandets förslag att förflytta det så kallade investeringsuppdraget till ett nationellt bolag riskerar att få negativa konsekvenser för befintliga, väletablerade och

välfungerande innovationsstödfunktioner vid två av regionens innovationstunga universitet och därmed för huvudstadsregionens innovationsverksamhet och tillväxt. De lärosätesanknutna holdingbolagen föreslås inte längre få investera i de nya innovativa företag som knoppas av från respektive lärosäte.

I den föreslagna Stockholmsregionens forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering finns fyra prioriterade områden: Life science, vård och hälsa; IKT, tech och digitalisering; Industriell omställning genom hållbar produktion samt Klimat- och miljösatsningar för hållbar stadsutveckling. För ett framgångsrikt genomförande av strategin är regionens universitet och deras innovationsfrämjande verksamheter mycket viktiga delar i arbetet. KI och KTH har globalt framstående forskningsverksamheter inom de fyra prioriterade områdena och väletablerade holdingbolag som bland annat investerar i nya innovativa företag. Dessa företag är viktiga för regionens konkurrenskraft och internationella attraktivitet.

Tillväxt- och regionplanenämnden ställer sig frågande till finansieringen av satsningarna. Enligt förslaget ska utökningen med närmare 340 miljoner per år huvudsakligen finansieras genom en omfördelning av anslaget för högskolornas forskning och utbildning på forskarnivå. Det motsvarar kostnaden för flera hundra doktorander nationellt och eftersom Stockholmsregionen har flera stora universitet, kan det i så fall få allvarliga konsekvenser för regionens kompetensförsörjning.

Tillväxt- och regionplanenämnden välkomnar däremot utredningens förslag för implementering där högskolorna förväntas spela en mer aktiv roll i det regionala utvecklingsarbetet och tydligare samarbeta med regionerna. Samarbetet mellan högskolorna och regionerna ingår i den modell för utvärdering som utredningen föreslår. Ett av utvärderingens syften är att få ökat fokus på högskolornas roll som innovationsmotorer och som regionala aktörer för kompetensförsörjning i landets regioner. I nuvarande form riskerar dock utredningens förslag att få negativa konsekvenser för det regionala utvecklingsarbetet i Stockholms län, som också är innovationsledande och en central tillväxtmotor för hela Sverige

Gustav Hemming
Ordförande
Tillväxt- och regionplanenämnden

Region Stockholm

Utbildning
Utbildning

DELEGATIONSBESLUT
2021-03-15

VKN 2021-0060

Beslutande Désirée Pethrus

Föredragande Magnus Thyberg

Hänvisning Beslutet har fattats med stöd av delegationsordningen, VKN 2019-0003.

Ärende **Yttrande över remiss - betänkande Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59)**

Beslut
Vårdens kunskapsstyrningsnämnd beslutar följande:

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd antar tf. hälso- och sjukvårdsdirektörens yttrande över Remiss - Betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59) som nämndens yttrande och överlämnar det till regionstyrelsen.

Bakgrund
Rotel I har skickat betänkande Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59) på remiss till vårdens kunskapsstyrningsnämnd. Nämndens yttrande utgör underlag till regionstyrelsens remissvar till Utbildningsdepartementet.

Sammanfattning av nämndens yttrande
Vårdens kunskapsstyrningsnämnd har beretts möjlighet att inkomma med yttrande över remiss Betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59).

Nämndens bedömning är, utifrån utredningens betänkande och dess konsekvensanalys, att förslagen i huvudsak berör högskolor och universitet. Nämnden bedömer att delar av förslagen kan stärka regionernas samarbete med högskolor och universitet med avseende på innovation och kompetensförsörjning.

Yttrande och betänkande finns i separata dokument.

Överväganden

Förvaltningen ser positivt på förslaget om ökade statliga anslag för innovationsstöd och att högskolorna tydligare förväntas samarbeta med bland annat regionerna. Förvaltningen ser även positivt på förslaget att högskolornas samarbete med regionerna och deras bidrag till kompetensförsörjning skulle kunna vara ett av fokusområdena för den utvärdering som ska genomföras vart fjärde år.

Förvaltningen instämmer i utredarens riskbeskrivning av den problematik som kan uppstå angående ägare av idéer och innovationer då personer har delad anställning, och framhåller vikten av att regionen har strategier för tydliggörande av immateriella rättigheter.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet bedöms inte innebära några ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Beslutet bedöms inte få konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Beslutet bedöms inte få konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser
Beslutet bedöms inte rendera i några miljökonsekvenser.

Administrativa konsekvenser
Beslutet bedöms inte få några administrativa konsekvenser.

Beslutas på Vårdens kunskapsstyrningsnämnds vägnar

Désirée Pethrus

Bilaga 1: Yttrande över Remiss – Betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59) (VKN 2021–0060)

Bilaga 2: Betänkande Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (RS 2021-0110)

Regionstyrelsen

Yttrande över Remiss - Betänkandet Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59)

Bakgrund
Innovationsstödet för att nyttiggöra resultat från forskning och andra kunskaper tillkomna vid högskolan behöver bli bättre och tillgängligt över hela landet för att stärka Sveriges innovationskraft och därmed landets konkurrenskraft, sysselsättning och ekonomiska utveckling. För närvarande består innovationsstödet vid lärosätena bland annat av holdingbolag och innovationskontor. Utredningens uppdrag var att analysera olika aspekter av högskolornas innovationsstöd och lämna förslag på hur stödet kan förbättras. Utredningens utgångspunkt är att ta fram förslag för hur stödet för nyttiggörande ska förbättras för studenter, doktorander och anställda vid högskolorna.

Utredningen föreslår flera åtgärder för att komma tillrätta med bristerna med stödets ändamålsenlighet och effektivitet. Utgångspunkten är en breddad definition av nyttiggörande där högskolorna ska verka för att andra kunskaper än forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta.

Förslagen kan delas in i
- förslag för innovationsfrämjande verksamhet,
- förslag för finansiering av projektbolag samt
- förslag för ökad styrning av och frihet för holdingbolagen.

Dessutom föreslår utredningen en rad funktioner som ska stödja högskolorna i arbetet med nyttiggörande och bidra till ökat lärande.

I utredningens konsekvensanalys framgår att förslagen kommer att innebära nya arbetssätt för högskolor och tillhörande innovationskontor, för holdingbolag och olika statliga myndigheter. Utredningens förslag kommer att ge högskolorna utökade friheter ifråga om holdingbolagen och deras roll. Förslagen om innovationskontoren och verifieringsmedel innebär att högskolorna som myndighet kommer att tilldelas utökade resurser att arbeta med nyttiggörande. Det i sin tur förväntas bidra till att fler lösningar implementeras och till ökad hållbarhet och förbättrad

konkurrenskraft, samt leda till fler arbetstillfällen. Utredningens implementeringsmodell innebär mer uppföljning och utvärdering, något som i sin tur förväntas bidra till lärande och i förlängningen till förbättrat stöd för nyttiggörande vid landets högskolor.

Utredningen föreslår ökade statliga anslag för innovationsstöd. För regering och riksdag innebär förslagen en ökad insyn och förbättrade möjligheter till styrning.

Konsekvenser för regionerna
I betänkandet finns ett särskilt avsnitt om förväntade konsekvenser för regionerna. I förslagen för implementering förväntas högskolorna spela en aktivare roll än idag i det regionala utvecklingsarbetet och förväntas tydligare samarbeta med bland annat regionerna. Samarbetet mellan högskolor och regioner ingår i den utvärderingsmodell som utredningen föreslår ska ske vart fjärde år. Ett av syftena med utvärderingen är att få ökat fokus på högskolornas roll som innovationsmotor och som regional aktör för kompetensförsörjningen i landets regioner.

Utredaren föreslår att utvärderingen av nyttiggörandearbetet skulle kunna ha olika tematiska fokus. Högskolornas samarbete med regionerna och högskolornas bidrag till kompetensförsörjning inom olika sektorer skulle kunna vara sådana fokus.

Vidare lyfts samarbetet mellan regionerna och högskolorna avseende innovationer inom forskningssjukhusen och hur ALF-medlen skulle kunna nyttjas för innovationer. Utredaren menar att detta är frågor som regionerna själva behöver arbeta med och där Sveriges regioner och kommuner, SKR, borde kunna vara en aktiv aktör.

När det gäller immateriella rättigheter bedömer utredaren att det finns risk för överlapp mellan olika aktörer i systemet, med störst risk inom sjukvård där det finns personer med förenade tjänster mellan region och högskola. Inom högskolan gäller lärarundantaget, men hos regionerna tillfaller immateriella rättigheter arbetsgivaren. Utredningen framhåller vikten av att adressera frågan om lärarundantagets tillämpning för personer vars anställning delas mellan högskolor och regioner eller annan arbetsgivare.

Överväganden
Förvaltningens bedömning är, utifrån utredningens betänkande och dess konsekvensanalys, att förslagen i huvudsak berör högskolor och universitet. Förvaltningen bedömer att delar av förslagen kan stärka regionernas samarbete med högskolor och universitet med avseende på innovation och kompetensförsörjning.

Förvaltningen ser positivt på förslaget om ökade statliga anslag för innovationsstöd och att högskolorna tydligare förväntas samarbeta med bland annat regionerna. Förvaltningen ser även positivt på förslaget att högskolornas samarbete med regionerna och deras bidrag till kompetensförsörjning skulle kunna vara ett av fokusområdena för den utvärdering som ska genomföras vart fjärde år.

Samarbetet mellan högskola och regionen bör även innehålla dialog kring behov och utvecklingsområden som är i särskilt behov av nya lösningar och innovationer.

Förvaltningen instämmer i utredarens riskbeskrivning av den problematik som kan uppstå angående ägare av idéer och innovationer då personer har delad anställning, och framhåller vikten av att regionen har strategier för tydliggörande av immateriella rättigheter.

Förvaltningen vill även framhålla behovet av att högskolornas arbete med nyttiggörande inbegriper underlag för horisontella prioriteringar baserat på till exempel hälsoekonomi. Detta skulle underlätta för regionens arbete med ordnat införande av innovationer för att snabbare kunna utvärdera och bedöma nyttiggörandet utifrån effekter och patientnytta.

Precis som att utredningen föreslår regelbundna utvärderingar av högskolornas nyttiggörande behöver även enskilda innovationer utvärderas utifrån effekter för en allt bättre vård och hälsa i befolkningen. Högskolorna besitter värdefull kompetens för att systematiskt utvärdera nyttan av enskilda innovationer och bör ingå, eller bidra, i arbetet med nyttiggörande.